

**Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университетінің
докторанты Шауенова Меруерт Ауесхановнаның
«6D010100 - Мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеу» мамандығы
бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындаған
«У.Кайқауыстың «Қабуснамасындағы» педагогикалық идеялар негізінде
болашақ мектепке дейінгі ұйым педагогтерін даярлау» тақырыбындағы
диссертациясына ресми рецензент, п.ғ.д., профессор Т.М. Әлсатовтың**

ШІКІРІ

**1. Зерттеу тақырыбының өзектілігі және оның жалпы Ғылыми
және жалпы мемлекеттік бағдарламалармен (практиканың және Ғылым
мен техника дамуының сұраныстарымен) байланысы.**

Елімізде рухани жаңғыру бағдарламасы қабылданып, жүзеге асырылып жатқаны белгілі. Аталған зерттеу жұмысын осы бағдарлама аясындағы бір проблеманың шешімін табуға бағытталған жұмыс деп қарастырылады. Шығыс ойшылдарының рухани-адамгершілік идеяларын зерттеу, зерделеу қазіргі қоғам сұранысына айналуда. Ұлы дала ойшылдарының еңбектерінде айтылған кеменгерлік ой-пікірлердің өнегелік сипаты, рухани-адамгершілік тереңдігі қазіргі жоғары оқу орындарында білім алушы студент жастардың тәрбиесіне негіз болатын құндылықтар екендігі сөзсіз. Себебі болашақ педагог мамандардың рухани мәдениеттің жаңғыруын ұлттық әдеби мұраларға деген қызығушылық пен құрмет тұрғысында түсінуі олардың бойында өз халқына деген мақтаныш сезімдерін ұялатады. Олардың өмірге бейімделуінде, тұлғалық, кәсіби қалыптасуында тағылымы терең, тәрбиелік мәні жоғары еңбектердің орны ерекше. Сондықтан да болашақ мектепке дейінгі ұйым педагогтерін У.Кайқауыстың «Қабуснамасындағы» педагогикалық идеялары негізінде даярлау – қажеттіліктен туындалған өзекті мәселе.

Диссидентті М. Шауенова У.Кайқауыс мұрасындағы педагогикалық идеяларды алғаш рет арнайы зерттеу нысанына айналдырып, оларды мектепке дейінгі ұйым педагогтерін даярлаудың тәрбиелік әлеуеті негізінде қарастырған. Жұмыстың өзектілігін ашуда Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы мен мемлекеттік бағдарламаларға, қазақстандық, ресейлік және шетелдік ғалымдардың еңбектеріне терең талдау жасаған. Диссертациялық жұмыстың тақырыбының өзектілігі жоғарыда көрсетілген мәселелермен және ғылыми, мемлекеттік бағдарламалармен тығыз байланыстырылығын танытады.

**2. Издешінің диссертацияда тұжырымдалған әрбір нәтижесінің,
тұжырымдары мен қорытындыларының негізделу және шынайылық
дәрежесі.**

Издешінің зерттеу мәселесі бойынша отандық және алыс жақын шетел ғалымдарының еңбектерін нормативтік-құқықтық құжаттар мен білім беру саясатының қағидаларына сәйкес қабылданған стратегиялық даму бағдарламаларын басшылыққа ала отырып, жасалған талдауы *бірінші ғылыми нәтижесінің негізділігі мен шынайылығын* білдіреді.

Екінші ғылыми нәтиженің негізділігі мен шынайылығы докторанттың У.Кайқауыстың педагогикалық идеяларының бастауларын және оларды халық педагогикасымен сабактастықта айқындауымен дәлелденген.

Үшінші ғылыми нәтиженің негізділігі мен шынайылығы болашақ МДҰ педагогтерін даярлау мәселеінің ғылыми еңбектерде қарастылуын және У.Кайқауыстың «Қабуснамасындағы» педагогикалық идеялардың болашақ мектепке дейінгі үйім педагогтерін даярлаудың қазіргі әдіснамалық тұғырларымен үндестігі тұрғысында анықтауымен дәлелденген.

У.Кайқауыстың «Қабуснамасындағы» педагогикалық идеялары негізінде болашақ МДҰ педагогтерін даярлаудың құрылымдық-мазмұндық моделі ұсынылуы және модельде даярлаудың мотивациялық-құндылықтық, руханиадамгершілік, рефлексивтік компоненттері түзіліп, оның мазмұнына сай даярлаудың шарттары мен әдіс-тәсілдерінің, формаларының анықталуымен төртінші ғылыми нәтиженің негізділігі мен шынайылығы дәлелденеді.

Бесінші ғылыми нәтиженің негізділігі мен шынайылығы ізденуші У.Кайқауыстың педагогикалық ілімін жоғары білім беру жүйесінде ғылыми-әдістемелік және ақпараттық тұрғыдан пайдалану үшін элективті курс бағдарламасын әзірлең, болашақ МДҰ педагогтерімен жұмыс барысында пайдалану тәжірибесін ұсынуы.

3. Издешінің диссертацияда тұжырымдалған әрбір ғылыми нәтижесі мен қорытындысының жаңалық дәрежесі.

Бірінші ғылыми нәтижесе жаңа, себебі, ізденуші «идея», «педагогикалық идея» ұғымдарына қатысты анықтамаларға шолу жасап, «педагогикалық идея» ұғымына өз анықтамасын бере келе, У.Кайқауыстың педагогикалық идеяларының қалыптасуына ықпал етуші қоғамдық және саяси-әлеуметтік жағдайларына сипаттама береді, «Қабуснаманың» ғылыми еңбектерде зерттелу жайы мен У.Кайқауыстың педагогикалық идеяларының отандық және шетелдік ғылымдағы орнын сарапап, зерделеген.

Екінші ғылыми нәтижесе жаңа, себебі, У.Кайқауыстың педагогикалық идеялары негізінде болашақ мектепке дейінгі үйім педагогтерін даярлаудың теориялық және әдіснамалық негіздері анықталған. Сондай-ақ «даярлық» мәселеінің қатысты ғылыми зерттеулерге теориялық талдау жасалынып, «даярлық» терминіне өз тарапынан анықтама берілген.

Үшінші ғылыми нәтижесе жаңа. Өйткені У.Кайқауыстың өмірі мен шығармашылығы және оның педагогикалық идеяларының бастаулары анықталып, «Қабуснамадағы» тәрбие мазмұны мен олардың тәрбиелік әлеуеті халық педагогикасы құралдарымен байланыста анықталған.

Төртінші ғылыми нәтижесе жаңа, өйткені, болашақ мектепке дейінгі үйім педагогтерін У.Кайқауыстың педагогикалық идеялары арқылы даярлаудың құрылымдық-мазмұндық моделі (мақсаты, әдіснамалық тұғырлар және ұстанымдар, даярлау шарттары, мазмұны, нәтижесі) бірінші рет әзірленген.

Бесінші ғылыми нәтижесе жаңа, себебі, У.Кайқауыстың педагогикалық идеяларының білім беру мен тәрбие үдерісінде алатын орны анықталған,

тәжірибеде сынақтан өткізіліп, тиімділігі дәлелденген. Эксперименттік-тәжірибе жұмыстарын қорытындылап, ұсыныстар берген.

4. Ізденушінің алған нәтижелерінің тиісті өзекті мәселені, теориялық немесе қолданбалы міндетті шешүге бағытталатындығы.

Зерттеу барысында алынған нәтижелер өзекті мәселені шешүге бағытталынған. Докторанттың «У.Кайқауыстың «Қабуснамасындағы» педагогикалық идеялар негізінде болашақ мектепке дейінгі ұйым педагогтерін даярлау» атты диссертация жұмысының тақырыбы жан-жақты, бәсекеге қабілетті, рухани-адамгершілік сапаларына ие кәсіби тұлғаны талап ететін бүгінгі білім беру жүйесінің міндеттеріне толық жауап береді. Зерттеу жұмысында жоғары оқу орны жағдайында болашақ мектепке дейінгі ұйым педагогтерін У.Кайқауыстың «Қабуснамасындағы» педагогикалық идеялар негізінде даярлаудың әлективті курсы жасалып, практикаға енгізілген.

5. Диссертацияның негізгі қағидасының, нәтижесінің тұжырымдары мен қорытындыларының жариялануының жеткілікті толықтырына растама.

Зерттеу жұмысының негізгі тұжырымдары мен қорытындылары, басты ұстанымдары мен ғылыми нәтижелері диссиденттың 11 еңбегінде көрініс алдып, жарық көрген. Олар: Scopus компаниясының деректер базасына кіретін ғылыми журналында, ҚР Білім және ғылым министрлігінің Білім және ғылым саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған басылымдарда, отандық және шетелдік халықаралық ғылыми-практикалық конференциялар материалдары жинақтарында, ғылыми журналдарда жарияланған.

6. Диссертация мазмұнындағы және рәсімделуіндегі жетістіктер мен кемшіліктер.

Зерттеу жұмысының жоғарыда көрсетілген жетістіктерімен қатар, оның мазмұны мен құрылымында кемшіліктер кездеседі:

1) У.Кайқауыстың «Қабуснамасының» дегеннен гөрі У.Кайқауыс «Қабуснамасының» деген тіркес ыңғайлы, өйткені меншіктілікті білдіретін қосымшалар қатар келгенде алдыңғысы түсіріліп айтылуы стильдік жағынан дұрыс болып есептеледі;

2) өзге де стильдік және емделік қателерді де түзету керек.

Аталған кемшіліктер мен ескертулер зерттеу жұмысының ғылыми құндылығын төмендетпейді.

7. Диссертацияның ғылыми дәрежелер беру Ережелерінің талаптарына сәйкестігі

Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университетінің докторанты Шауенова Меруерт Ауесхановнаның «У.Кайқауыстың «Қауыннамасындағы» педагогикалық идеялар негізінде болашақ мектепке дейінгі ұйым педагогтерін даярлау» тақырыбындағы философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындалған диссертациялық жұмысын қорғауға ұсынуға болады.

Т.М. Элсатов